

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
з дисципліни «Соціальна відповідальність»
для студентів спеціальностей
051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
071 «Облік і оподаткування»
освітнього ступеня «Магістр»
усіх форм навчання

2020

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор з НПР

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни «Соціальна відповідальність»
для студентів спеціальностей
051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
071 «Облік і оподаткування»
освітнього ступеня «Магістр»
усіх форм навчання

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від _____

Укладач:

Бабайлов В.К.

Відповідальний за випуск:

Шевченко І.Ю.

Харків, ХНАДУ, 2020

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни «Соціальна відповідальність»
для студентів спеціальностей
051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
071 «Облік і оподаткування»
освітнього ступеня «Магістр»
усіх форм навчання

Затверджено
методичною радою
університету
протокол № ___ від _____

Харків, ХНАДУ, 2020

Укладач: доц. Бабайлов В.К.

Кафедра економіки і підприємництва

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
СЗ 1. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНЕ».....	7
СЗ 2. РОЗВИТОК ПОГЛЯДІВ ЩО ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	7
СЗ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	7
СЗ 4. ВСТАНОВЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ.....	8
СЗ 5. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЩОДО ПІДГОТОВЦІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ (ПРУР).....	8
СЗ 6. ОСНОВНА ЦІЛЬ КОМПАНІЇ ЯК КРИТЕРІЙ РІВНЯ ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	9
СЗ 7. ЗРОБИТИ АНАЛІЗ МОТИВІВ, ЯКІ АКТИВІЗУЮТЬ СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИЦТВА КОМПАНІЇ.....	9
СЗ 8. ПРОВЕСТИ АНАЛІЗ РІВНІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ І ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	10
СЗ 9.ЗАСВОІТИ ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ (КСВ).....	10
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗА ЛЕКЦІЙНИМ МАТЕРІАЛОМ.....	11
ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	15

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Соціальна відповідальність» складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки магістрів спеціальності 051 – Економіка.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студента системи знань, вмінь та навичок з соціальної відповідальності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є важливіші аспекти соціальної відповідальності.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають у: вивченні теоретичних засад соціальної відповідальності, придбання вмінь та навичок окремих важливих елементів самостійного рішення практичних проблем соціальної відповідальності менеджера щодо підготовки і реалізації управлінських рішень (ПРУР).

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: теоретичні основи соціальної відповідальності; співвідношення понять «відповідальність», «обов'язки», «права»; види соціальної відповідальності; зв'язок соціальної та юридичної відповідальності; зв'язок соціальної та екологічної відповідальності; зв'язок соціальної та політичної відповідальності; формальні та неформальні шляхи для відбору необхідного типу соціальної відповідальності; підходи до соціальної відповідальності підходи до управління соціальною відповідальністю.

вміти: реалізувати принципи соціальної відповідальності; провести аналіз соціальної відповідальності підприємства; оцінити вплив соціальної відповідальності на ефективність діяльності підприємства; використовувати методики оцінки змін фінансових показників щодо соціальної активності; розробити стратегію соціальної відповідальності в маркетингу.

Самостійне завдання 1

Тема: СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНЕ»

Питання для самоконтролю:

1. Поняття «соціальне», «суспільне», «політичне» – їх схожість та відмінність.
2. Погляди Аристотеля щодо суспільного і політичного.
3. Огюст Конт – засновник соціального.
4. Держава як важливий соціальний інститут.
5. Право і мораль як елементи змісту соціального.
6. Походження соціальної відповідальності.

Самостійне завдання 2

Тема: РОЗВІТОК ПОГЛЯДІВ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Питання для самоконтролю:

1. Основні концепції про джерела відповідальності.
2. Концепція «вродженого характеру відповідальності».
3. Основні положення концепції «свободи волі».
4. Погляді Аристотеля щодо соціального характеру відповідальності.
5. Соціальна і релігійна відповідальність.

Самостійне завдання 3

Тема: ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Питання для самоконтролю:

1. Відповідальність у філософії.
2. Відповідальність у юриспруденції.
3. Відповідальність у менеджменті.
4. Відповідальність в економіці.
5. Відповідальність в інженерії.
6. Класифікація типів конкурентної поведінки.
7. Методика ідентифікації.

Самостійне завдання 4

Тема: ВСТАНОВЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Питання для самоконтролю:

1. Соціальна природа бізнесу – джерело його соціальної відповідальності.
2. Принцип юридичної відповідальності бізнесу.
3. Принцип професійної відповідальності бізнесу.
4. Принцип економічної відповідальності бізнесу.
5. Принцип морально-етичної відповідальності бізнесу.
6. Недоліки юридичної, професійної і економічної відповідальності бізнесу.

Самостійне завдання 5

Тема: СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ (ПРУР)

Питання для самоконтролю:

1. Характеристика документу, який відображає професійну відповідальність керівників фірм.
2. Найважливіший тип соціальної відповідальності керівників фірм.
3. Основні елементи структури посадової інструкції керівника фірми.
4. Професійна відповідальність керівників фірм.
5. Характеристика дисциплінарної відповідальності керівника фірми.
6. Адміністративна відповідальність керівника фірми.
7. Етична відповідальність керівника фірми.
8. Матеріальна відповідальність керівника фірми.

Самостійне завдання 6
Тема: ОСНОВНА ЦІЛЬ КОМПАНІЇ ЯК КРИТЕРІЙ
РІВНЯ ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Питання для самоконтролю:

1. Зв'язок особистих потреб керівників фірми і соціальних цілей фірми.
2. Роль інституціональних зав'язків керівників фірм.
3. Довести важливість причетності компанії з навколишнім середовищем.
4. Характеристика важливих суб'єктів навколишнього середовища компанії.
5. Форми реалізації допомоги незахищеним групам населення.
6. Характеристика документів, в яких відображається соціальна відповідальність фірми.

Самостійне завдання 7
Тема: ЗРОБИТИ АНАЛІЗ МОТИВІВ, ЯКІ
АКТИВІЗУЮТЬ СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
КЕРІВНИЦТВА КОМПАНІЇ

Питання для самоконтролю:

1. Почуття обов'язку як мотив активізувати соціальну відповідальність.
2. Підвищення іміджу як мотив активізувати соціальну відповідальність.
3. Наслідки зв'язку соціальної і юридичної відповідальності.
4. Бажання кар'єрного росту як мотив активізувати соціальну відповідальність.
5. Уникнення громадського осуду і стягнень як мотив активізувати соціальну відповідальність

Самостійне завдання 8
Тема: ПРОВЕСТИ АНАЛІЗ РІВНІВ СОЦІААЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У БІЗНЕСІ

Питання для самоконтролю:

1. Характеристика першого рівня соціальної відповідальності в бізнесі.
2. Характеристика другого рівня соціальної відповідальності в бізнесі.
3. Характеристика третього рівня соціальної відповідальності в бізнесі.
4. Відмінність другого і третього рівнів соціальної відповідальності в бізнесі.

Самостійне завдання 9
Тема: ЗАСВОЇТИ ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ
КОНЦЕПЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ (КСВ)

Питання для самоконтролю:

1. Сутність і зміст іміджу організації.
2. Зв'язок іміджу і бренду.
3. PEST-аналіз і корпоративна соціальна відповідальність.
4. Зв'язок соціального, економічного, політичного та інноваційного іміджу організації.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗА ЛЕКЦІЙНИМ МАТЕРІАЛОМ

1. Визначте сфери трактування відповідальності.
2. Як визначається відповідальність у філософії.
3. Як визначається відповідальність у юриспруденції.
4. Як визначається відповідальність у менеджменті.
5. Як визначається відповідальність в економіці.
6. Як визначається відповідальність в інженерії.
7. Рівні трактування відповідальності.
8. Найбільш відомі ідеї трактування відповідальності.
9. Причини суб'єктивізму в трактуванні відповідальності.
10. Коли вперше з'явився термін і поняття «Відповідальність»
11. Хто вперше визначив поняття «Відповідальність».
12. Які основні концепції про джерела відповідальності.
13. Визначте основні положення концепції «свободи волі».
14. Надайте переваги концепції свободи волі.
15. Надайте недоліки концепції свободи волі.
16. Визначте основні положення концепції «вродженого характеру відповідальності».
17. Надайте переваги концепції вродженого характеру відповідальності
18. Надайте недоліки вродженого характеру відповідальності.
19. Визначте основні аргументи концепції вродженого і набутого характеру відповідальності.
20. Обґрунтуйте сутність відповідальності.
21. Визначте зміст відповідальності.
22. Встановіть зв'язок відповідальності, безвідповідальності, відповідальної фірми, відповідальної людини.
23. Встановіть зв'язок відповідальності і обов'язків.
24. Встановіть зв'язок відповідальності і повноважень.
25. Що є відповідальність за себе, її природа.
26. Встановіть зв'язок соціальної і релігійної відповідальності.
27. Чому навчальна дисципліна має назву «Соціальна відповідальність».
28. Встановіть роль, місце та зв'язок дисципліни «Соціальна відповідальність» з іншими дисциплінами.

29. Що є соціальна відповідальність бізнесу.
30. Довести, що природа бізнесу не тільки економічна, але і соціальна.
31. Поясніть сутність принципу юридичної відповідальності бізнесу.
32. Поясніть сутність принципу професійної відповідальності бізнесу.
33. Поясніть сутність принципу економічної відповідальності бізнесу.
34. Поясніть сутність принципу морально-етичної відповідальності бізнесу.
35. Визначте недоліки принципу юридичної відповідальності бізнесу.
36. Визначте недоліки принципу професійної відповідальності бізнесу.
37. Визначте недоліки принципу економічної відповідальності бізнесу.
38. Наведіть приклади типів соціальної відповідальності керівників фірм.
39. Який тип соціальної відповідальності керівників фірм є найбільш важливим.
40. Який документ відображає професійну відповідальність керівників фірм.
41. Надайте основні елементи структури посадової інструкції керівника фірми.
42. Надайте характеристику дисциплінарної відповідальності керівника фірми.
43. Надайте характеристику адміністративної відповідальності керівника фірми.
44. Надайте характеристику економічної відповідальності керівника фірми.
45. Надайте характеристику етичної відповідальності керівника фірми.
46. Надайте характеристику матеріальної відповідальності керівника фірми.
47. Визначте основні соціальні цілі фірми.
48. Визначте зв'язок особистих потреб керівників фірми і

соціальних цілей фірми.

49. Обґрунтуйте важливість невинробничих (інституціональних) зав'язків керівників фірм.

50. Довести важливість причетності компанії з навколишнім середовищем.

51. Визначте важливих суб'єктів навколишнього середовища компанії.

52. Визначте дві основні форми можливої допомоги фірми соціально незахищеним групам населення.

53. У якій формі може бути реалізована пряма форма допомоги незахищеним групам населення.

54. У якій формі може бути реалізована непрямая форма допомоги незахищеним групам населення.

55. В яких документах відображається соціальна відповідальність фірми.

56. Встановити основні зв'язки соціальної та юридичної відповідальності.

57. Який соціальний інститут вирішує проблему юридичної відповідальності.

58. Який соціальний інститут вирішує проблему соціальної відповідальності.

59. Чому покладання на себе соціальну відповідальність може йти тільки добровільно.

60. Як активізувати соціальну відповідальність.

61. Як почуття обов'язку може активізувати соціальну відповідальність.

62. Як підвищення іміджу може активізувати соціальну відповідальність.

63. Як кар'єрний ріст може активізувати соціальну відповідальність.

64. Як уникнення громадського осуду і стягнень може активізувати соціальну відповідальність.

65. Надайте характеристику першого рівня соціальної відповідальності в бізнесі.

66. Надайте характеристику другого рівня соціальної відповідальності в бізнесі.

67. Надайте характеристику третього рівня соціальної

відповідальності в бізнесі.

68. Які рівні соціальної відповідальності в бізнесі

69. відносяться до її добровільної складової.

70. У чому відмінність другого і третього рівнів соціальної відповідальності в бізнесі.

71. Причина невідомості про допомогу бізнеса соціально незахищеним групам населення.

72. Чому гроші, які витрачені бізнесом на допомогу соціально незахищеним верствам населення не завжди звільняються від нарахування податків.

73. Якій рівень соціальної відповідальності бізнеса є для нього обов'язковим.

74. Які закони є обов'язкові для бізнесу.

75. Надайте визначення сутності іміджу організації.

76. Визначте зміст іміджу організації.

77. Як пов'язані імідж організації і бренд.

78. У чому сутність PEST-аналізу.

79. Яка ціль PEST-аналізу.

80. Визначте поняття «соціальний імідж організації».

81. Визначте поняття «економічний імідж організації».

82. Визначте поняття «політичний імідж організації».

83. Визначте поняття «інноваційний імідж організації».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Базова

1. Саприкіна М.А., Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник / М.А. Саприкіна, М.А. Саєнсус, А.Г. Зінченко, О.М. Ляшенко, Г.А. Місько (за наук. ред. д.е.н., проф. засл. діяч. науки і техніки О.С. Редькіна). – К.: Вид-во «Фабований лист», 2011. 480с.

2. Колот А.М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: монографія / Київ. нац. екон. ун-т, 2003. 230 с.

3. Грішнова О.А. Людський розвиток: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 220с.

4. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник / О.Гирик, О.Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра екон.наук, проф. А.Я. Кузнєцової. – К.: УБС НБУ, 2009

5. Куліш А. Соціальна відповідальність бізнесу в банківській сфері у запитаннях і відповідях.- К., 2007.- 80 с.

6. Лазоренко О., Колишко Р. та ін. Посібник із КСВ. «Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності». – К.: Видавництво «Енергія», 2008.

7. Петров О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні: [навч. посіб.]/ Ольга Михайлівна Петроє. – К.: Центр учбової літератури, 2008. 60 с.

8. Петров О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: монографія / О.М. Петроє. – К.: Центручбовоїлітератури,2008. 152с.

9. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: розуміння та впровадження. – К: 2005.48 с.

Допоміжна

10. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 – ІV.

11. Закон України «Про екологічну експертизу» від 09 лютого 1995 року № 46/95-ВР.

12. Зелена книга ЄС «Популяризація європейських засад корпоративної соціальної відповідальності» (EU Green Paper «Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, 2001).

13. Конвенція ЄЕК ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань(Орхуська конвенція).

14. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін. Соціальна безпека: теорія та українська практика: Монографія / За ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М.Колота, В.В.Рогового. – К.:КНЕУ, 2006. 292 с.

Інформаційні ресурси

15. Бабайлов В.К. Конспект лекцій по дисципліне «Социальная ответственность», потік – 5ЭП, ЭПП, ЭА, ЭМ, підготовки магістра по спеціальностям: 051 «Экономика», 076 «Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность», 071 «Учёт и налогообложение», 056 «Международные экономические отношения» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://files.khadi.kharkov.ua/upravlinnya-ta-biznesu/ekonomiki-pidpriemstva/item/12075-sotsyalnaya-otvetstvennost.html>.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
з дисципліни «Соціальна відповідальність»
для студентів спеціальностей
051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
071 «Облік і оподаткування»
освітнього ступеня «Магістр»
усіх форм навчання

Укладач: БАБАЙЛОВ Василь Кузьмич

Відповідальний за випуск: *Шевченко І.Ю.*

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка _____

План _____, поз. _____

Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.

Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.

Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25

Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.